

S. Sayısı : 87

Üniversiteler Kanununun 46 ncı maddesinin (D) fıkrasının yorumlanmasına dair Başbakanlık tezkeresi ve Millî Eğitim, Adalet ve Bütçe Komisyonları raporları (3/158)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Genel Müdürlüğü

Kararlar. Müdürlüğü

Sayı: 72/86, 6 - 3070

1 . XII . 1947

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

4936 sayılı Kanunun, Üniversite Öğretim üyelerinden Üniversiteler Kanuniyle kendilerine verilen öğretim ve eğitim görevlerini gereği gibi uygun şekilde yerine getirmiyenlere veya meslek vekar ve haysiyetine uymayan harekette bulunanlara verilecek disiplin cezalarından bahseden 46 ncı maddenin «D» fıkrasının uygulanmasında, herhangi bir hareketin öğretim mesleğinde kalmaya yer bırakmayacak kadar şeref ve haysiyet kırıcı bir fiil sayılmasının senetinin takdirine mi bağlı olduğu, yoksa mezkûr fıkradaki «suç» tâbirinin ancak Türk Ceza Kanunu bakımından mı tâyin edilmesi icabedeceği hususundaki tereddüdün yorum yoluyla çözümlenmesini Ankara Üniversitesi Rektörlüğüne istenilmekte olduğu Millî Eğitim Bakanlığının 17 . XI . 1947 tarihli ve 7061 sayılı yazıyla bildirilmektedir.

Gereğinin yapılmasına müsaadelerini saygılarımla rica ederim.

Başbakan

H. Saka

Millî Eğitim Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Millî Eğitim Komisyonu

Esas No. 3/158

Karar No. 4

23 . XII . 1947

Yüksek Başkanlığa

4936 sayılı Kanunun 46 ncı maddesindeki (D) fıkrasının yorum yoluyla çözümlenmesi hakkında Başbakanlığın 1 . XII . 1947 tarihli ve 6/3070 sayılı tezkeresiyle Yüksek Meclise sunulan ve 5 . XII . 1947 tarihinde Komisyonumuza havale buyurulan yorum teklifi Millî Eğitim Bakanı ile Ankara Üniversitesi Rektörü hazır oldukları halde etraflı surette incelenmiş ve aşağıdaki neticelere varılmıştır:

1. — Her şeyden önce belirtmek istediğimiz nokta; Üniversiteler Kanununun disiplin işleri bahsinde kabul ettiği sistemin, disiplin mekanizmasının harekete geçmesini gerektirecek se-

bepler ve olaylar hakkında müşahhas haller tesbit etmekten çok genel direktifler vermekle yetinerek, eylemin kestirilecek ağırlığına göre «göreve dikkati çekme», «kusur bildirme», «işten çekilmiş sayma», «Üniversite öğretim meslekinden çıkarma» şeklinde sıralanmış olan dört nevi cezadan herhangi birini derece ve sıra gözetmeksizin uygulamak hususunda Senatoya geniş takdir hakkı ve yetki tanıyan yumuşak ve elâstiki bir sistem olduğu keyfiyettir.

Üniversiteler Kanununun 46 ncı maddesinin birinci fıkrası hükmü bunu açıkça göstermektedir. Gerçekten disiplin işlerinde kanunun genel

direktifler vermekle yetinerek hareketlerdeki ayrılık derecesinin takdirini ve buna göre belli cezalardan, sıra ile bağlı olmaksızın en uygun görülecek olanın uygulanmasını yetkili bir heyete bırakmak, ideal adalete götürecektir en ileri sistemdir.

Hâkimler Kanununda da aynı sistem kabul edilmiştir.

Bu mütalâalar kanununun 46 ncı maddesinin birinci fıkraya hükmü ile açıkça belirtilmiş olan hareketlerinin gerekçelerini ve dayanaklarını gösterir.

2. — Bu geniş açıklamalarda bulunmağa komisyonunuzu sevkeden sebep, kanununun 46 ncı maddesinin bir fıkrasının veya bir bendinin yorumlanabilmesi yalnız o fıkra veya bent üzerinde sapsanıp kalmanın, o fıkra veya bendin gerçek mânasını tâyine asla imkân veremeyeceğini; bunun için bütün madde hükümlerinin küll halinde ele alınarak incelenmesinin gerekli olduğunu belirtmektedir.

Sözü geçen madde iki esaslı hükümü ihtiva etmektedir:

1. — Disiplin cezalarının uygulanmasını gerektiren haller;

2. — Uygulanacak cezalar:

Disiplin cezasını gerektirecek haller de üç kategoride mütalâa olunmuştur.

a) «Bu kanun ile belirtilen üniversite öğretim ve eğitim görevleri... uygun yolda yerine getirmemek».

Üniversite görevleri umumiyetle kanunun üçüncü maddesinde tesbit olunmuştur. Üniversitenin ne vasıfta adam yetiştirmekle ödevli olduğu, bir ana direktif olarak bu maddenin «a» bendinde gösterildikten sonra üniversitenin bunun dışındaki görevleri diğer bentlerde belirtilmiştir.

b) «Meslek vekar ve haysiyetine uymayan hareketlerde bulunmak».

Maddenin yorumlanması bahis konusu olduğu zaman bu iki hal üzerinde hususi bir dikkat ve ehemmiyetle durmak gerekir. Gerçekten gerek kanunun üçüncü maddesinde tâyin edilmiş bulunan «Üniversite görevlerini uygun yolda yerine getirmemek» gerek «Meslek vekar ve haysiyetine uymayan hareketlerde bulunmak» halleri bir taraftan çok çeşitli ve ağırlık dereceleri birbirinden çok farklı şekillerde tecelli edebilir, diğer taraftan da müşahhas hâdiselerin

yeni işlenen eylemlerin bu hallerden birine girip girmediği bazan kolayca anlaşılabilir. Bu sebepler her iki bakımdan da mesele bir takdir konusudur.

İşte 46 ncı maddenin birinci fıkrası «... hareketlerinin senatoca kestirilecek ağırlığına... göre şu disiplin cezaları verilebilir» ibaresiyle bu iki noktanın, yani hem eylemin cezayı gerektirip gerektirmediğini, hem de cezalandırılması gerekeceği kabul edilen bir eyleme ağırlık derecesini gözönünde tutarak kanundaki cezalardan hangisinin uygulanması gerekeceğini bir takdir mevzuu olarak kabul etmiş ve bu takdiri kullanma yetkisini senatoya ve itiraz üzerine (Üniversitelerarası Kurula) tanımıştır.

C) Takdiri gerektiren bu hallerin dışında olarak kanun «veya aşağıdaki fıkralarda belirtilen hallere göre...» ibaresiyle cezayı gerektirici bazı müşahhas haller belirtmiş ve bunların bir kısmını ayırarak, gerektirecekleri cezalarla birlikte tesbit etmiştir.

Burada, maddenin ve yorumlanması istenen (D) bendinin mânasını tâyin bakımından ehemmiyetli olan cihet şudur:

Maddenin birinci fıkrasında yazılı «Eğitim ve öğretim görevlerini uygun yolda yerine getirmemek» ve «meslek vekar ve haysiyetine uymayan hareketlerde bulunmak» halleri suçluluğunu gerek uygulanacak cezanın tâyinde - takdirle belirtilecek hallerden olduğu halde, bunların dışındaki haller ve uygulanacak cezalar «veya aşağıdaki fıkralarda belirtilen hallere göre» ibaresinden de anlaşılacağı veçhile, kanun tarafından tâyin olunmuştur. Yani birinci fıkradaki, «Senatoca kestirilecek» ibaresi, takdire göre değişik ceza uygulamak imkânını verir.

Bu mâruzatımızdan şu neticeler çıkmaktadır:

A) Üniversiteler Kanununun üçüncü maddesinde belirtilen Eğitim ve Öğretim görevlerini uygun yolda yerine getirmemenin veya meslek, vekar ve haysiyetine uymayan hareketlerde bulunmanın çeşitli şekil ve dereceleri olabilir.

Bu hareketleri, kanunun genel direktiflerine göre tam bir meslek şuru ve sorumluluğu duygusu içinde, ölçerek takdir edecek olan senato, işlenen herhangi bir eylemin ağırlık derecesini gözönünde tutarak kanunda yazılı cezalardan, - göreve dikkati çekmeden Üniversite öğ-

retim meslekinden çıkarmaya kadar - herhangi birini uygulamaya yetkilidir.

B) Bu mütalâalar gerçevesi içinde, Üniversite öğretim meslekinden çıkarma cezasının uygulanabilmesi için, 46 ncı maddenin yalnız (D) bendinde yazılı hale bağlanmanın, kanunun hem açık hükümlerine hem de ruhuna uymamakta olduğuna kaniiz.

46 ncı madde, Devlet memurluğundan çıkarılmayı gerektiren Memurun Kanununda yazılı sebepler dışında, bir takım umumi ve hususi haller ve sebepler derpiş etmektedir, umumi haller maddenin birinci fıkrasında yazılıdır ve senatoa kestirilerek belli edilir.

(C) Kanun, aynı maddenin (D) bendinde «Üniversite Öğretim meslekinde kalmama yer bırakmıyacak kadar şeref ve haysiyet kırıcı bir suç işleme» halini ise meslekten çıkarmayı mecburi ve zaruri kılan bir hal olarak, diğer hallerle eklemiştir.

D) Yorum teklifinde «şeref ve haysiyet kırıcı bir suç» ibaresiyle adli bir suç mu kastolunduğunun belirtilmesi istenmektedir.

Komisyonumuz gerek maddenin bütün olarak mütalâasından çıkan neticeye, gerek (D) fıkrasındaki kelime ve tâbirlere göre, buradaki suç tâbirinin geniş mânada alınması lâzımgelceği kanaatine varmıştır. Bu kanaatin sebepleri de şunlardır:

1. — İbarede, suç işleyenler şeklinde umumi bir tâbir kullanılmıştır. Yalnız adli suçlar kastedilmiş olsaydı, ibarenin: «Şeref ve haysiyet kırıcı bir suçtan hüküm giyenler» şeklinde yazılmış olması gerekirdi. Nitekim Hâkimler Kanununda böyle yazılmıştır.

2. — Hiçbir ceza kovuşturmasını gerektirmiyen, fakat muayyen bir meslekin icrasına, o meslekin şerefi, vakarı imkân bırakmayan bir takım haysiyet kırıcı haller ve yine bu mahiyette mesleki suçlar da vardır.

Kanunun üçüncü maddesinde belirtildiği gibi çok yüksek memleket görevleriyle ödevlendirilmiş olan Üniversite öğretim mesleki mensupları arasında hem ceza kanunları, hem meslek zabıtası, hem de cemiyetin umumi telâkkileri bakımından, bu yüksek memleket görevini liyakatle göremeyecek durumda kimseler bulunması, kanunun ruhuna hiçbir suretle uygun düşmez.

İlmî, malî ve idari özerkliği olan bu yüksek ilim kurumlarımızın görevlerini, bu özerkliğin karşılığını teşkil eden geniş bir sorumluluk duygusu ve mutlak bir ilim objektifliği içinde yerine getirmesi de, kanunun hem açık hükümlerininin, hem de ruh ve mânasının ortaya koyduğu bir zarurettir.

Yukardaki mâruzatımız gerçevesi içinde, Üniversiteler Kanununun 46 ncı maddesi hükümlerininin yoruma ihtiyaç göstermeyecek derecede açık olduğu mütalâasındayız.

Havalesi gereğince Bütçe Komisyonuna gönderilmek üzere, Yüksek Başkanlığa sunulur.

Millî Eğitim	Sözcü	Kâtip
Ko. Başkanı	Urfa	Kars
Erzurum		
C. Dursunoğlu	S. K. Yetkin	T. Taşkıran
Ankara	Balıkesir	Bingöl
A. R. Bekman	E. Çeliköz	T. Banguoğlu
Çanakkale	Çorum	Denizli
N. Ünen	H. Ilgaz	R. Aydınlı
İstanbul	İzmir	Kırşehir
F. N. Çamlıbel	Muhallifim	İ. H. Baltacıoğlu
	E. Çınar	
Manisa	Maraş	Maraş
R. N. Edgüer	Dr. K. İdil	Muhallifim
		E. Soysal
Ordu	Tekirdağ	Trabzon
Y. Z. Ortaç	E. Ataç	Z. Molaoğlu
	Trabzon	
	M. R. Tarakçıoğlu	

Bütçe Komisyonu Başkanlığı tezkeresi

T. B. M. M.
Bütçe Komisyonu
Esas No. 3/158
Karar No. 36

30 . XII . 1947

Yüksek Başkanlığa

4936 sayılı Kanunun, Üniversite öğretim üyeleri hakkında uygulanacak disiplin cezalarından bahseden 46 nci maddesinin (D) fıkrasının uygulanmasında, öğretim mesleğinde kalmıyacak derecede şeref ve haysiyet kırıcı fiillerden sayılacak hareketlerin Senatoyu takdirine mi bağlı olduğu, yoksa fıkradaki (suç) tâbirinin Türk Ceza Kanunu bakımından mı tâyin edilmesi icabedeceği hususundaki tereddüdün yorum yoluyla çözümlenmesinin Ankara Üniversitesi Rektörlüğüne istenilmekte olduğu hakkındaki Başbakanlığın 1 . XII . 1947 tarihli ve 6/3070 sayılı tezkeresi Millî Eğitim Komisyonu raporıyla birlikte Komisyonumuza tevdi

buyurulmakla incelenip görüşüldü.

Yorumlanması istenilen ve yukarıda arz edilen (suç) tâbirinin, bu kanunun ruhuna uygun olarak, medlûlünün tâyini hususunda raporu bilâhara Komisyonumuza yazılmak üzere evvelâ Adalet Komisyonunun mütalâasının alınması Komisyonumuza yerinde görülerek İktisadî Adalet Komisyonunun mütalâasının alınması Komisyonumuza yerinde görülerek İktisadî Adalet Komisyonuna verilmesine karar verilmiştir.

Saygı ile arz ederim.

Bütçe Komisyonu Başkanı
Mardin Milletvekili
R. Erten

Adalet Komisyonu raporu

T. B. M. M.
Adalet Komisyonu
Esas No. 3/158
Karar No. 30

2 . II . 1948

Yüksek Başkanlığa

4936 sayılı Kanunun öğretim üyeleri hakkında uygulanacak disiplin cezalarından bahseden 46 nci maddesinin (D) fıkrasındaki «Öğretim mesleğinde kalmalarına yer bırakılmıyacak derecede şeref ve haysiyet kırıcı suç işleyenler» cümlesindeki suç tâbirinin yorumlanması hakkındaki Başbakanlığın 1 . XII . 1947 tarih ve 6/3070 sayılı tezkeresi Millî Eğitim, Bütçe Komisyonu raporlarıyla Komisyonumuza tevdi buyurulmakla incelenip görüşüldü.

Millî Eğitim Komisyonunun; senatonun takdirine bırakılmış olan görevi yerine getirmemek ve vekar ve haysiyete dokunacak fiil ve harekette bulunmak hallerinde fiilin Senatoya kestirilecek ağırlık derecesine göre sıra gözetmeksiz meslekten çıkarma cezası dahi verebileceği hakkındaki görüşüne Komisyonumuz ittifakla iştirak etmiştir.

46 nci maddenin (D) fıkrasındaki «Şeref ve haysiyet kırıcı bir suç işleyenler» ibaresiyle muhtasıran adli bir suç işleyenler kast olunmıyıp ceza kovuşturmasını gerektirmiyen ve fakat mesleğin şeref ve vekariyle mütenasip olmayan haysiyet kırıcı hallere ve bu mahiyetteki mesleki suçlara da şâmil olduğu yolundaki görüşü üzerinde tartışmalar olmuştur.

Millî Eğitim Komisyonu raporunda da izah edildiği üzere (D) bendinde «Suç işleyenler» şeklinde umumi bir tâbir kullanılmış diğer kanunlarda olduğu gibi «Şeref ve haysiyet kırıcı suçdan hüküm giyenler» tâbiri kullanılmamıştır.

«Suç» kelimesi gerek dilimizde gerek kanunlarımızda yalnız Ceza Kanunlarımızın bir ceza tehdidi altında menettiği adli suçlar hakkında kullanılmamakta bilâkis adli suç, mesleki ve ahlâki kusurlar hakkında da kullanılmaktadır.

Mutlak, kemaline masruf olacağına göre, dar mânada anlamak için bir karine ve kayıt lâzımgelir. «Hüküm giyenler» gibi bir kayıt olmasına göre maddedeki suç tâbirini dar mânada adli suç olarak anlamak doğru olamaz.

Bilindiği gibi genel ve özel ceza kanunları bakımından suç unsurları bulunmayan bir fiil ve hareket meslek şerefi bakımından haysiyet kırıcı ve meslekte kalmıya yer bırakmayacak kadar ağır bir kusur ve binaenaleyh bir disiplin suçu, bir meslek suçu olabilir.

Bir kanunda mutlak olarak kullanılan suç tâbirini dar veya geniş mânada anlamak için o kanunun mevzu ve mahiyetini tetkik zaruridir. Eğer kanun umumi veya hususi bir ceza ve Ceza Usulü Kanunu ise kullandığı suç tâbiri tabiatıyla adli suç mânasını ifade eder.

Diğer kanunlarda bu tâbir mutlaka adli bir suçu mânasını ifade etmez. Karine, kayıt ve sevk şekli ve suretlerine bakmak lâzımgelir.

Üniversiteler Kanunu: Bir Ceza Kanunu değil öğretim ve eğitime ait hususi bir meslek kanunudur. Türlü mânada kullanıldığında ihtilâf bulunmayan suç tâbirinin eğitim ve öğretim meslekine ait hususi kanunlarda hangi anlamlarda kullanıldığını araştırmak ve ona göre mânâyı tâyin etmek iktiza eder. 1702 sayılı (İlk ve Orta Tedrisat Muallimlerinin terfi ve tecziyeleri) hakkındaki kanunun 4 ncu kısmının başlığı (Cezalar ve suçlar) dir. (Ceza) tâbiri disiplin cezaları ve (suç) terimi meslekî kusurlar hakkında kullanılmıştır. Kanunun 19 ncu maddesinde (Müdür, Başmuallim ve Muavinlere ve İlk Tedrisat Müfettişlerine işledikleri suçların mahiyetine ve derecesine göre aşağıdaki cezalar verilir) denilmektedir. İhtardan başlayarak meslekten ve hattâ Devlet memurluğundan çıkarmaya kadar değişen disiplin cezalarını müstelzim olan fiil ve hareketleri mütaakıp maddelerde vazife kusurları, meslek vekarına uymayan hareketler, talebeye karşı kaba muâmele, âmirlere karşı hürmetsiz tavır gibi türlü işlem ve eylemleri mutlak olarak suç diye vasıflandırmaktadır. Bu kanunun bölüm ve metninde mutlak olarak kullanılan (suç) ve (işledikleri suçlar) tâbirlerinden meslekî kusurlar kastedildiği meydandadır. 1702 sayılı Kanunun (işledikleri suçlar) tâbiriyle Üniversiteler Kanununun (suç işleyenler) tâbirleri arasında hiç bir fark yoktur. Başka başka mâna çıkarılamaz. Aynı kanunun 22 ncu maddesinin 5 numaralı

bendinde (Aynı suçtan dolayı iki defa takbih aldığı ...) cümlesiyle suç tâbirini vâzın kanun disiplin kusurları mânasında tekrar kullanmıştır.

439 sayılı Orta Tedrisat Muallimleri Kanununun 16 ncı maddesinde meslekten çıkarma cezasının verileceği haller gösterilirken aynen « (1) cinayetle veya meslek haysiyetine dokunan cünha ile mahkûm olan (2) mektep İdaresinin haklı şikâyetini icabettirmiş ahlâkî cürümleri sabit olan» cümleleri kullanılmıştır. Dilde ve kanunlarımızda türlü mânada kullanıldığını izah ettiğimiz suç kelimesinin karşılığı ve bir ceza terimi olan (cürüm) kelimesini dahi kanun vâzın ceza hukuk ve kanunlarının anlamı dışında ahlâkî suçlara dahi teşmil ederek kullanmıştır. Görülüyor ki suç ve cürüm tâbirleri meslekî ve ahlâkî kusurlarda da kullanılmaktadır.

Köy Okulları ve Öğretmenleri Teşkilât Kanununun 33 ncü maddesinde dahi suç tâbiri meslek kusurları mânasında istimal olunmuştur. Adı geçen maddede « Köy öğretmeni, eğitmeni, gezici öğretmeni ve başöğretmenlerine işledikleri disiplin suçlarının derecesine göre aşağıda yazılı cezalar verilir » denildikten sonra « öğretmenlik şerefini ihlâl edici hareketlerde bulunduğu veya iffetsizlikleri sabit olanlar Devlet hizmetinde kullanılmamak üzere meslekten çıkarılırlar » hükmünü vâzetmiştir. Öğretmenlik şerefini ihlâl edici hareketlerde bulunduğu cümlesinden şerefi ihlâl eden fiilin adli suç olması şart olmadığı açıkça anlaşılabilir. Beraber bu madde de « disiplin cezasını gerektiren bir hareket aynı zamanda Türk Ceza Kanununun hükümlerine göre suç teşkil etmekte ise umumi hükümler dairesinde ayrıca takibat yapılır » denilmek suretiyle çıkarmayı müstelzim kusuru mutlaka adli bir suç olması lâzımgelmediği açıklanmıştır. Disiplin cezasını gerektiren kusurlar daima suç olarak vasıflandırılmış ve bu suçun aynı zamanda adli bir suç olabileceği gibi adli bir suç olmayacağı da derpiş edilerek ayrıca takibat yapılacak hallerde gösterilmiştir.

Eğitim ve öğretim meslekine ait mahsus kanunlarda «suç» ve «cürüm» ve «ceza» terimlerinin yalnız adli suç ve ceza mânasında kullanılmayıp ahlâkî ve meslekî kusurlar ve disiplin cezasını gerektiren fiil ve hareketler mânalarında kullanıldığı anlaşıldıktan, cinayet veya meslekin haysiyetine dokunacak cünha ile mah-

kûm olanlarla ahlâkî cürmü sabit olanların bir maddede ve ayrı numara altında aynı cezaya tâbi tutuldukları görüldükten sonra Üniversiteler Kanununun 46 ncı maddesinin D fıkrasındaki suç tâbirini dar mânada ve adli suç olarak kabul etmek mümkün olamaz.

Şeref ve haysiyet kırıcı adli bir suçun işlendiği bir hüküm ile anlaşılacağı âşikâr iken şeref ve haysiyeti kırıcı disiplin suçunun sübutu yetkili mercilerin ve Üniversitede Senatonun ve itiraz halinde Üniversitelerarası Kurulun takdirine terkedilmiştir. Fiilin öğretim üyeliğinde kalmalarına yer bırakmayacak kadar şeref ve haysiyet kırıcı bir disiplin suçu olup olmadığının takdiri de Senatoya bırakılmıştır. Üniversiteler Kanununun disiplin işlerinde tadat ve müşahhas haller tesbit etmekten çok, genel direktifler vermekle yetinmesi de bunu göstermektedir. Orta ve köy öğretim görevlerinde bulunanlardan iffetsizliği sabit olanların meslekten çıkarılacağını kanunları açıklamış iken Üniversiteler Kanununda bundan ayrıca bahsedilmemesi de umumi direktif vermek istemesinden ötürüdür. Şüphesiz bu gibi haller Üniversite öğretim üyeliğinde kalmaya yer bırakmayacak kadar şeref ve haysiyet kırıcı bir meslek ve ahlâk suçudur.

Komisyonumuz azınlığın teşkil eden arkadaşlar; suç tâbirinin dilde ve kanunlarımızda munhasıran adli suç mânasında kullanılmayıp türlü mânalarda kullanıldığını kabul etmekle beraber (D) fıkrasındaki «Suç işleyenler» tâbirinin adli suçlara munhasır ve dar bir mânada istimal edildiği hakkındaki mütalâalarını yukarıda arzolunan sebeplerle vârit görmeyen Komisyonumuz çoğunluğu Millî Eğitim Komisyonunun oybirliğiyle belirttiği kanaate iştirak etmiş olmakla havalesi gereğince Bütçe Komisyonuna tevdi edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur. Adalet Komisyonu Bu rapor

Başkanı	Sözcüsü	Kâtip
Kayseri	Kayseri	
R. Özsoy	S. A. Feyzioğlu	
Balıkesir	Bursa	Denizli
O. N. Burcu	A. Konuk	N. Küçüku
Erzincan	İstanbul	İzmir
A. Fırat	M. H. Gelenbeğ	E. Oran
Kastamonu		Rize
Dr. F. Ecevit	Dr. S. A. Dilemre	
Muhalefet şerhi.		

Bu kanunda mevzu bahis olan suç (Meslek bakımından) inzibati cezayı müstelzim olan suçlar olup Ceza Kanunumuzun tadat ettiği ve ceza tehdidi altında bulundurduğu suçlar değildir. Bu gibi suçların vukuunda savcılar derhal işe el koyarak âmme dâvası açmakla mükelleftir. Bu suçların birbirine karıştırılmaması fikrindeyim.

Antalya
N. Aksoy

4936 sayılı Kanunun 3 ncü maddesinde Üniversitelerin görevleri sayılırken "Türk devriminin ülkülerine bağlı ve millî karakter sahibi vatandaşlar olarak yetiştirmek kaydıyla» bu müesseseye ve eğitim ve öğretim kurulu üyelerine en büyük vazifeyi tahmil etmiş bulunmaktadır.

Pek tabii olarak bu görevin yerine getirilmemesi halinde ne olacağı suali zihinlerde yer alacağına göre bunun cevabını 46 ncı madde de aramak ve bulmak mümkündür.

46 ncı madde iki kısma ayrılmıştır. Bunlar, Üniversite öğretim üyelerinden bu kanun ile belirtilen üniversite eğitim ve öğretim görevlerinden kendilerine düşenleri uygun yolda yerine getirmiyenlere veya meslek ve kar ve haysiyetine uymayan hareketlerde bulunanlara fakülte veya üniversite yönetimi kurullarının teklifi üzerine hareketlerinin senatoca kestirilecek ağırlığına) diye yazılı bulunan kısmıyla bundan sonra gelen A,B,C ve D bentlerinde belirtilen hâllere mâtuf kısımdır.

Birinci fıkra kendi bünyesinde dâhil hususat hakkında fiilin ağırlık derecesine göre A, B, C ve D bentlerinde yazılı cezalardan birini tatbik etmek hakkını tanımış yani ağırlık derecesi de nazara alınarak cezanın ihtiyari bir şekilde takdir ve tâyini derpiş edilmiş bulunmaktadır. Birinci fıkra (veya aşağıdaki fıkralarda belirtilen hâllere göre şu disiplin cezaları verilir) dediğine göre birinci fıkra ihtiyari ikinci fıkranın bentlerinde gösterilen hâllerde o cezaların verilmesi mecburidir.

Böyle olunca bu kanunun 3 ncü maddesiyle kendilerine tahmil olunan Türk devriminin ülkülerine bağlı ve millî karakter sahibi vatandaşlar yetiştirmek, âmîr hükmünü

yerine getirmiyenlere 46 ncı maddenin birinci fıkrasına göre Üniversite öğrenim meslekinde çıkarma cezası verebilir mi sualini cevaplandırmak zaruret halini alır.

Kendilerine milli karakterde vatandaş yetiştirmek görevi tahmil edilmiş eğitim üyesinin bu hususu yerine getirmemesi veya milli karakteri tanıtmıyacak şekilde fikirler telkin etmesi hususunun gösterdiği ağırlık hiçbir tereddüdü mücip olamayacağına göre bu vazifeyi yerine getirmemiş olacakların pek tabii olarak 46 ncı maddenin birinci fıkrasına göre bu şekilde meslekten çıkarılabilirler.

Maddenin 2 ncı kısmında muharrer D bendinin ihtiva eylediği (şeref ve haysiyet kırıcı bir suç işleyenler) cümlesindeki suç tâbirinde inzibati efaalin de dâhil olup olmadığı hususuna gelince: Umumi bir hüküm altında inzibati suçların tarif ve tahdidi yapılmamış olmasına ancak bu gibi hareketlerin inzibati ceza tatbikiyle bu zümreye ithal olunabileceklerine ve 46 ncı maddenin birinci fıkrasında-

ki hallerin işlenmesi esasen sadece inzibati hallerden bulunmasına, eğer (suç) tâbirinde inzibati efaal de dâhil olsaydı maddeyi böyle ikiye tefrika da bir zaruret kalmıyacağına birinci fıkradaki meslek vekâr ve haysiyetine uymıyan veya görevlerini yerine getirmiyenlerin hareketlerini suç tâbirinden hariç oluna göre kanunen böyle bir tefrik yapmanın zarureti inzibati muamelelerin suç tâbirinden hariç olmasından tevellüt etmiş bulunmasına ve hukuki çerçeve içinde (inzibati suçlar) diye tefrik yapmadan böyle bir fiilin suç mefhumuna ithaline imkân bulunmıyacağına ve suçun tefriki de bunu doğuracağına ve maddenin tertip tarzı da bunu müeyyit bulunmasına göre D fıkrasındaki suç tâbirinde inzibati efaalin dâhil bulunmadığı kanaatindeyiz.

Bursa
A. Akgüç

Diyarbakır
F. Kalfagil

Konya
H. Karagülle

Kırşehir
S. Kuratluoğlu

Bütçe Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Bütçe Komisyonu

Esas No. 3/158

Karar No. 49

9 . II . 1948

Yüksek Başkanlığa

4936 sayılı Kanununun öğretim üyeleri hakkında uygulanacak disiplin cezalarından bahseden 46 ncı maddesinin (D) fıkrasındaki «Öğretim meslekinde kalmalarına yer bırakılmıyacak derecede şeref ve haysiyet kırıcı suç işleyenler» cümlesindeki suç tâbirinin yorumlanması hakkındaki Başbakanlığın 1 . XII . 1947 tarih ve 3070/6 sayılı tezkeresi, Millî Eğitim Komisyonunun raporu ile birlikte komisyonumuza havale buyrulmuş olmakla İktüzükün 28 ncı maddesi gereğince Adalet Komisyonunun da mütalâası alındıktan sonra komisyonumuzca incelendi:

Millî Eğitim ve Adalet Komisyonlarının, Senatonun takdirine bırakılmış olan Üniversiteler Kanununun 46 ncı maddesinde yazılı öğretim ve eğitim görevini yerine getirmemek veya vekar ve haysiyete dokunacak fiil ve harekette bulunmak hallerinde, fiilin Senatoca kes-

tirilecek ağırlık derecesine göre sıra gözetmesizin meslekten çıkarma cezası dahi verilebileceği hakkındaki görüşlerin komisyonumuz da oy birliği ile katılmıştır.

Adalet Komisyonu çoğunluğunun raporunda da belirtildiği gibi suç kelimesi; gerek dilimizde ve gerekse aşağıda açıklanacağı üzere diğer kanunlarımızda da yazılı olduğu üzere; yalnız ceza kanunlarının ceza müeyyidesi altında işlenmesini menettiği adli suçlar hakkında kullanılmamakta olup adli suçla birlikte disiplin cezalarını da ihtiva eden mesleki ve ahlâki fiiller hakkında da kullanılmaktadır.

Gerçekten, Türk Ceza Kanunu ile Özel Ceza Kanunlarına göre, suç unsurları bulunmayan bir fiil ve hareket, bilhassa Millî Eğitim mesleki bakımından, haysiyet kırıcı ve meslekte kalmıya yer bırakılmıyacak kadar ağır, bir kusur ve bir

disiplin ve meslek suçu olabilir.

Adalet Komisyonunun azınlığını teşkil eden arkadaşlarımızın da, suç tâbirinin dilde ve kanunlarımızda munhasıran adli suç mânasında kullanılmayıp türlü mânalarda kullanıldığını kabul ettikleri bu Komisyon çoğunluğunun hazırladığı rapordan anlaşılmıştır.

Anlayış ayrılığına yol açan Üniversiteler Kanununun 46 ncı maddesinin (D) fıkrasında yazılı «Suç işleyenler» tâbirine gelince:

Kanun vazîinin hakikî maksadını arayıp bulmak için 46 ncı maddeyi ve bu maddenin içerisinde bulunduğu bölümü, kısaca tahlile tâbi tutmakta fayda mülâhaza edilmiştir.

Üniversiteler Kanununun 6 ncı bölümü, (Disiplin işlerinden) bahsetmekte ve bölümün başlığını da (Disiplin işleri) teşkil etmektedir. 45 ncı maddeden 51 ncı maddeye kadar olan hükümlerle uygulama usullerini tâyin ve tesbit etmektedir. Disiplin suç ve cezalarını ve uygulama mercilerini gösteren 46 ncı maddenin unsurları araştırılırsa;

a) Disiplin suçları:

1. — Üniversite Öğretim Üyelerinden bu kanun ile belirtilen Üniversite Eğitim ve Öğretim görevlerinden kendilerine düşenleri uygun yolda yerine getirmeyenlere,

2. — Meslek vekar ve haysiyetine uymayan hareketlerde bulunanlara,

Fakülte veya Üniversite Yönetim Kurullarının teklifi üzerine «Cezayı istilzam edecek» hareketlerinin Senatoca kestirilecek ağırlığına veya bu maddenin a, b, c, d fıkralarında belirtilen fiilleri işleyenlere, bu bentlerde yazılı disiplin cezaları tâyin olunmaktadır.

Birinci ve ikinci bentlerde yazılı disiplin suçlarını işleyenler hakkında disiplin cezası verilmesi mecburi olduğu gibi, a, b, c, d fıkralarında yazılı fiilleri işleyenler hakkında da disiplin cezası tâyini yine mecburidir. Bu maddeye göre Senatoya verilen takdir hakkı, fiilin ağırlık derecesini kestirmek ve cezanın nevini sıra gözetmeksizin tâyinden ibarettir.

Yukarda arzolunduğu üzere kanun vazîi disiplin suçlarını, «Öğretim ve Eğitim görevinin kötüye kullanılması ve meslek vekar ve haysiyetine uymayan hareketler» çerçevesi içinde toplamıştır. Meslek vekar ve haysiyetine uymayan haller üzerinde titizlikle duran kanun vazîi, 46 ncı maddenin birinci fıkrasıyla bu hali bir disiplin

suçu olarak umumi şekilde tesbit ettikten sonra b ve d fıkraları ile fiilin vehametine göre kusur bildirme ve Üniversite öğretim mesleğinden çıkarma cezasıyla cezalandırmıştır.

Adalet Komisyonu çoğunluğunun raporunda da açık surette bildirildiği üzere 170 sayılı İlk ve Orta Tedrisat muallimlerinin terfi ve tecziyeleri hakkındaki Kanunun dördüncü kısmının 19 ncü maddesi ile 22 ncı maddesinin 5 numaralı bendi ve bu kanunun bazı maddelerini değiştiren 1880 sayılı Kanunun 4 ncü maddesi ve 439 sayılı Orta Tedrisat muallimleri hakkındaki kanunun 16 ncı maddesinin 1 ve 2 numaralı bentleri ve 4274 sayılı «Köy okulları ve öğretmenleri Teşkilât Kanununun» 33 ncü maddesinde yazılı olduğu üzere, Millî Eğitim Bakanlığı Teşkilât Kanunlarında suç, suç işleyenler tâbirleri disiplin suçlarına karşılık olarak kullanıldığı gibi mahkûmiyet karşılığı olan Adli suçlar tâbiri karşılığı olarak da adı geçen kanun maddelerinde yer almıştır.

Arz olunan mülâhazalara göre Üniversiteler Kanununun disiplin suç ve cezalarından bahseden 46 ncı maddesinin (D) fıkrasının uygulanmasında «Üniversite öğretim mesleğinde kalmasına yer bırakmayacak kadar şeref ve haysiyet kırıcı bir suç işleyenler» tâbirinin dar mânada adli suçlara munhasır olmayıp ceza kovuşturmasını istilzam etmeyen meslek şeref ve haysiyetini kırıcı disiplin suçlarına da şâmil ve yorumuna ihtiyaç göstermeyecek derecede açık bulunduğunu oy birliği ile mütalâa eden Millî Eğitim Komisyonu ile Adalet Komisyonunun çoğunluğunun belirttiği kanaata iştirak edilmesine Komisyonumuzca da oy birliği ile karar verilmiş olmakla Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan	Başkan V.	Bu rapor sözcüsü
Mardin	Diyarbakır	Konya
E. Erten	I. H. Tigrel	S. Çumraî
Ankara	Ankara	Amasya
M. Eriş	F. Öymen	A. Eymir
Amasya	Balıkesir	Eskişehir
A. K. Yiğitoğlu	E. Altan	H. Polatkan
Eskişehir	İzmir	Kocaeli
A. Potuoğlu	S. Dikmen	İ. R. Aksal
Niğde	Tokat	Urfa
R. Gürsoy	R. A. Sevengil	E. Tekeli
	Yozgad	
	S. İçöz	